

DICTAMEN del Consell per a l'Ús Sostenible de l'Aigua sobre la *proposta de Pla de gestió del Districte de la conca fluvial de Catalunya per al període 2022-2027*.

El Consell per a l'Ús Sostenible de l'Aigua (Consell en endavant) en la sessió número 102, de dijous, 2 de desembre de 2021, en format de videoconferència, va debatre, després de la presentació efectuada pels Sr. Pablo Herráez, Director de la Divisió d'Assessoria Jurídica de l'Agència Catalana de l'Aigua; el Sr. Guillem Peñuelas, Director de l'Àrea de Gestió del Medi de l'Agència; i la Sra. Mònica Bardina, Tècnica del Departament de Control i Qualitat de les Aigües d'aquesta Àrea, la *proposta del Pla de gestió del Districte de la conca fluvial de Catalunya per al període 2022-2027*.

El President, Vicepresident i Secretari del Consell volen recollir en el present Dictamen les aportacions i els comentaris més rellevants que es feren durant la presentació i el debat posterior a la presentació feta pels Srs. Herráez i Peñuelas i la Sra. Bardina.

D'acord amb la revisió de l'esmentada presentació i al debat posterior es formulen les següents conclusions i/o recomanacions per a què puguin ser considerades en el procés d'elaboració jurídic-normatiu:

1. Manifestar l'agraïment del Consell per l'extensa, complexa, detallada i laboriosa tasca realitzada pels redactors dels documents que integren el Pla i el Programa. Així mateix, el Consell vol evidenciar que la finalitat última del Pla, i per extensió la de la pròpia Agència, no és altra que aconseguir el bon estat ecològic de totes les masses d'aigua del país tal com fixa la Directiva Marc de l'Aigua. Aquest bon estat és la base imprescindible per poder garantir el subministrament d'aigua de qualitat a tota la població, un entorn adient per viure i la correcta i adient dotació de recursos hídrics als sectors productius i de lleure.
2. Recomanar que s'emfatitzi la prioritat dels factors "*energia*" i "*fiabilitat dels recursos hídrics*", amb la finalitat que el Pla s'alineï amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Pel que fa a l'*energia*, el Pla haurà d'orientar-se vers una major eficiència energètica i una major producció i ús d'energies renovables. Pel que fa a la *fiabilitat dels recursos*, el Pla haurà d'oferir una major suficiència i fiabilitat dels recursos hídrics davant les irregularitats històriques i previstes de precipitacions, així com la incertesa dels recursos embassats.
3. Recomanar que el Pla inclogui una veritable política de gestió de la demanda i no de l'oferta, disminuint les demandes i no assumint i donant el vistiplau a noves demandes, sobretot en sistemes de gestió en dèficit hídric.
4. Assumir a tots els efectes l'exigència de respectar els cabals ecològics com a restricció prèvia a qualsevol ús.
5. Recomanar una major coherència alhora de plantejar solucions per a la generació de recursos hídrics fiables però amb elevats consums energètics, tenint en compte la prioritat d'eficiència energètica i atenent els percentatges actuals de producció d'energies renovables (14% per l'any 2021, en front del 20% establert pel 2020). Cal augmentar les inversions planificades en millores d'eficiència energètica ja que el previst en el Pla no permet de cap manera assolir el que marca la llei: 20% del consum produït per fonts renovables pròpies.
6. Recomanar una major amplitud de mires alhora d'oferir alternatives per a garantir la seguretat i la qualitat dels recursos hídrics, un sanejament fiable i uns efluent de bona qualitat capaços d'assolir el compliment de la Directiva Marc de l'Aigua. Alternatives que ofereixin la possibilitat de potenciar la reutilització de l'aigua com

Consell per a l'Ús Sostenible de l'Aigua

a formula d'assegurar nous recurs hídrics locals, més fiables que els disponibles fins ara, no dependents de la pluviometria i sotmesos a les incerteses del canvi climàtic. Cal demanar a l'Agència un esforç econòmic i de gestió per dotar a les EDAR amb sistemes d'eliminació de nutrients, tractaments terciaris i basses d'emmagatzematge i homogeneïtzació dels efluent capaçs de preservar tant com sia possible els cursos d'aigua receptors. Així mateix, caldrà implantar dobles xarxes separatives d'aigües pluvials i residuals i implementar l'aprofitament de les aigües pluvials en origen abans de ser més deteriorades al barrejar-se amb les residuals. L'anàlisi i la valoració experimental de les justificacions científiques, tècniques, normatives i jurídiques d'aquestes opcions (avançades a altres països amb problemàtiques similars a les nostres) haurien d'estar entre les opcions prioritàries de desenvolupament i millora del sanejament, de millora ambiental i de desenvolupament de nous recursos.

7. Recomanar un major control i reducció dels abocaments d'aigües residuals contaminants (encara que sigui amb concentracions petites de ng/L) d'origen industrial o de punts de contaminació difusa agrària o d'altres. La presència d'aquests contaminants en cursos fluvials o efluent purificats impedeix el bon estat ecològic i químic de les masses d'aigua i que siguin considerades fonts alternatives de nous recursos hídrics, després d'una regeneració adequada (purificació) i així permetin la seva utilització per incrementar la fiabilitat de subministrament en zones que ho puguin necessitar. Cal deixar de parlar en genèric d'aquesta necessitat i afrontar com es farà, quines seran les limitacions i les obligacions que caldrà complir, en definitiva, la posició de les autoritats sanitàries.
8. Recomanar una aposta decidida de l'Agència Catalana de l'Aigua per dotar-se d'una major capacitat d'innovació i desenvolupament en noves formules de millora de la fiabilitat de recursos hídrics i la seva governança. L'objectiu és avançar i afrontar els reptes que el canvi climàtic està plantejant a regions de clima mediterrani, sobretot desenvolupant fonts alternatives de recurs, i implantant una millor eficiència energètica i l'ús d'energies renovables. Tot aconseguint el bon estat ecològic de les masses d'aigua per al 2027.
9. Recomanar que els consums energètics de les instal·lacions de potabilització de recursos, així com les de sanejament i depuració d'aigües residuals i de regeneració i reutilització d'aigües s'expressin també en termes relatius a la població servida, mitjançant la potencia elèctrica mitjana per habitant (W/hab), requerida per assegurar el sanejament, la depuració i la reutilització de les aigües usades. La valoració mitjançant l'índex de "W/hab" serviria per valorar l'esforç que les entitats realitzen per reduir el consum elèctric. La pràctica habitual, de consolidar els consums a escala d'instal·lacions completes (GWh/any) que donen servei a milers d'habitants, comporta una percepció negativa per part de la ciutadania. Aquesta pràctica impedeix apreciar el cost i els beneficis que ofereixen les entitats explotadores dels serveis.
10. Recomanar que la previsió pressupostaria del proper cicle de planificació inclogui un notable increment de la partida pressupostaria destinada a la millora del coneixement i la governança. Una major partida pressupostaria permetrà a l'Agència, ja sigui directament o en col·laboració amb altres agents, avançar significativament en la definició dels canvis normatius necessaris per desenvolupar noves fonts de recursos hídrics, capaces d'aportar recursos addicionals i més fiables que les actuals. Amb nous espais de governança com els Consells de Conca i/o Observatoris de l'Aigua es podria fer una diagnosi del Pla de Seguiment i Control que anés més enllà d'un bon seguiment tècnic, per tal de poder avaluar, des de diverses perspectives, els riscos d'incompliment, les

Consell per a l'Ús Sostenible de l'Aigua

tendències del bon estat de les masses d'aigua i l'efectivitat de les mesures implantades.

11. Recomanar que els esforços actuals i futurs per reutilitzar aigua es valorin numèricament en termes del volum d'aigua regenerada utilitzada per habitant i dia (L/hab-dia), de forma similar a com s'expressen els consums mitjans d'aigua d'una població, en termes de volum d'aigua consumit per persona i dia (L/hab-dia), referits a una determinada població al llarg d'un període de temps establert, com el dia, el mes o l'any. La utilització de l'índex "L/hab-dia", conjuntament amb la proporció relativa que això representa respecte del volum d'efluent depurat i/o produït, servirien per a valorar l'esforç que les entitats i les poblacions realitzen per progressar en la implantació de l'economia circular. Així com per quantificar i valoritzar els usos d'aigües pluvials i grises per diverses aplicacions, abans de ser barrejades amb altres aigües residuals.
12. Recomanar la inclusió de mesures i actuacions tendents a renaturalitzar els rius; a assegurar-ne la connectivitat i la fluència, eliminant barreres i/o construint passos de fauna; a implantar els cabals de manteniment; a recuperar el bon estat de les aigües subterrànies i superficials; a generar recursos hídrics o d'eficiència i estalvi energètic amb propostes de finançament "incert" com poden ser els fons *Next Generation* de la Unió Europea. El *Programa Next Generation Catalonia, "Racionalització de l'ús de l'aigua"* inclou 3 subprojectes principals: (1) la modernització de regadius, (2) la millora de la resiliència de l'abastament d'aigua a la metròpoli de Barcelona, i (3) la garantia d'abastament d'aigua a partir de la dessalinització amb energies renovables. L'objectiu final és facilitar el finançament a partir de fons *Next Generation* de la Unió Europea.
13. Recomanar que les mesures i actuacions previstes pel compostatge dels fangs de depuradores d'aigües residuals assegurin les menors afectacions i emissions possibles a l'atmosfera i als sòls. En aquesta línia, recomanar la tècnica del confinament efectiu de les instal·lacions. La gestió de fangs haurà de garantir, a part de les baixes o nul·les emissions a l'atmosfera, la consideració dels fangs com a recurs en un entorn de transició energètica, el seu ús agrícola, la gestió pública dels fangs, i la garantia i la seguretat dels tractaments.
14. Recomanar que les mesures dirigides a controlar les inundacions derivin dels instruments de planificació territorial i no de les obres de canalització i/o les taques de neteja de lleres. La principal mesura contra les inundacions ha de ser la planificació territorial i urbanística deixant d'ocupar zones inundables i desocupant i deixant lliures d'edificacions zones actualment construïdes. Els endegaments o canalitzacions amb dics de contenció són una mesura d'alt impacte que convindrà minimitzar. La neteja de lleres i canalitzacions o endegaments de cursos d'aigua requereixen importants quantitats de diners. A més aquestes mesures estructurals tenen un alt impacte ambiental i malmeten la qualitat ecològica dels nostres rius. Convindrà que les neteges de lleres siguin les mínimes imprescindibles i alhora és facin de manera selectiva amb un baix impacte eliminant principalment la canya invasora (*Arundo donax*).
15. Recomanar la realització d'un exhaustiu estudi econòmic per tal d'harmonitzar les necessitats amb el seu finançament. El protocol adient hauria de ser avaluar primer les necessitats, calcular-ne el seu cost i al final cercar-ne el finançament necessari. Dels documents analitzats es desprèn que s'ha planificat en funció dels recursos disponibles i això fa que es demorin en el temps el sanejament de nuclis petits o quedin fora de la planificació aspectes tant importants com assegurar la vida útil al llarg del temps de les infraestructures de sanejament. Caldrà assegurar un correcte finançament dels Ens Locals, que permeti assolir la necessària descentralització de l'Agència.

Consell per a l'Ús Sostenible de l'Aigua

16. Recomanar que per a assolir els objectius de qualitat de les masses d'aigua segons la Directiva Marc de l'Aigua s'inclogui a la planificació de forma detallada la mitigació dels efectes ocasionats pel funcionament dels sistemes unitaris de sanejament i els seus sobreeixidors. Les actuacions lligades a aquesta realitat haurien de ser incorporades en el Pla i assumides, o tot o en part, per l'Agència com a part de la millora ambiental. Caldrà adequar el Pla a les necessitats reals de recuperació ambiental del territori.
17. Recomanar, aprofitant l'adscripció de l'Agència Catalana de l'Aigua al Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, harmonitzar la planificació relativa al cicle de l'aigua amb el sector primari, agrícola i ramader, per unificar criteris i accions sobre purins, vessaments, herbicides, pesticides, plaguicides, i adobs químics, entre d'altres. Així com la gestió agrícola dels productes resultants dels tractaments de fangs, per garantir el manteniment de la fertilitat del sòl.

Els/les Consellers/eres desitgem que les seves aportacions incloses en aquest Dictamen siguin ben acollides i resultin d'utilitat en l'assoliment d'un Pla de Gestió eficaç, sòlid i beneficiós pel nostre país i els qui l'habitarem.

Barcelona, 31 de gener de 2022

Albert Casas
President (e.f.)

Rafael Mujeriego
Vicepresident

Antoni Majó
Secretari

- S'adjunta el document de la FMC: "*Aportacions al Dictamen sobre el Programa de districte de conca fluvial de Catalunya: el Programa de mesures pel cicle de planificació 2022-2027 (PMPDCFC 22-27) i al Programa de gestió específic dels sistemes públics de sanejament en alta de Catalunya 2022-2033 (PGSAC 22-33)*"